

Slavonska narodna nošnja Izložba u pješačkoj zoni :Muška rubina i dječja betevara

Slika : Izložba u pješačkoj zoni , postavljena je sredinom prosinca 2023. bit će izložena u siječanj 2024.godine.

Narodna nošnja je „tradicijski odjevni stil negrađanskog stanovništva u predindustrijsko doba“. U današnje doba narodna nošnja postala je simbol nacionalnog identiteta koji se koristi u državnim i međunarodnim svečanostima, sportskim priredbama te prilikom izvođenja glazbeno-plesnog folklornog nasljeđa.

Pod pojmom “narodna nošnja” su obuhvaćeni svi odjevni predmeti koji su se nosili u svakodnevnom, ali i svečanim prilikama, te u svim godišnjim dobima, a uključuju pokrivala za glavu, odjeću, obuću, nakit i ostale dodatke. Najvažnija karakteristika narodne nošnje je njezina dugotrajnost i nesklonost modnim strujanjima. Kroz nju se ističe povijesna sudbina zajednice te doticaj s drugim kulturama, a njeni sastavni dijelovi služili su za isticanje obiteljskog i društvenog položaja pojedinca i njegove obitelji.

Osnovno odijelo muškarca sastoji se od košulje i gaća, a zajednički se to naziva „rubina“ ili „rub' na“, ovisno o kraju Slavonije.

Rubina se najčešće nosila ljeti i uvijek se izrađivala od istog tkanja, a tkalja je morala vodila posebnu brigu da izatka dovoljnu količinu platna. Rubina je ukrašavana na prsnom dijelu, raznovrsnim tehnikama ručnog rada : prošavom, šljenjganjem, eklanjem , krpanjem s đerdanima (ukrasi raznobojnim sitnim staklenim zrnjem) ili bijelim, crnim i crvenim vezom brojem .

Kroz prošlost u seoskoj tradiciji odijevanja muškaraca nije postojalo opasivanje tkanim pojasom, nego se on smatrao sastavnim dijelom ženske narodne nošnje.

Tkani pojas je u modu došao između dva svjetska rata i to najčešće trobojni pojas u bojama hrvatske zastave, kao znak hrvatske nacionalne pripadnosti. S vremenom je on postao sastavni dio većine folklornih skupina na području Slavonije.

Slika :Rubina od beza sa šljengom i prošavom na prsima i s rukavima od čenara, Kutjevo

Osnovni dio ženske nošnje je rubina koja je izrađena od oplećka (košulje) i skute (suknje) zašivenih u pasu i koja se u jednom dijelu oblači na tijelo, a neki od ostalih dijelova su fertun/pregača, tkanica, marama, čarape, opanci te frizure pripremljene na odgovarajući način.

Slika: Dijelovi ženske narodne nošnje

Oplećak, odnosno košulja, služi za pokrivanje gornjeg dijela tijela i nekad je imala okrugli vratni izrezak, ali se s vremenom to promijenilo te se danas najčešće može vidjeti četvrtasti vratni izrezak. I na prednjem i stražnjem dijelu košulja je naborana, a neke košulje imaju prorez na prsima koji može biti ukrašen raznobojnim vezom ili heklanom umetkom. Na rukavima košulje nalazi se našivena pasica, desetak centimetara od ruba, kojom se rukavi stisnu tako da donji dio rukava izgleda kao bogato naborani volan.

Dječja narodna nošnja – „Betevara“

Djevojčice predškolske dobi nosile su dugu košulju izrađenu od domaćeg platna te ravnog kroja, a takav tip košulje nazivali su „betevara“.

Razdoblje kad se pazi na odijevanje je za dječje vrijeme prijelaza od dječaka u mladiće i djevojčica u djevojke. Kad su djevojke navršile 13 ili 14 godina oblači im se gizdava odjeća i svila. Reklo se: „zacurila se“ pa su sa curama stajale u crkvi, ispred pričesne klupe (ne više među djecom). Slično je i s dječacima, njima se oblači također gizdava i ukrašena rubina.

Projekt Obrtničke škole – Slavonska narodna nošnja

Ove školske godine tekstilna struka u zanimanju modni tehničar, pokrenula je projekt u okviru kojega će izraditi tradicijske muške i ženske košulje koja se nosila u Slavoniji u periodu predindustrijskog vremena, naša verzija tradicijske muške i ženske košulje, rubine i oplećka.

Vođeni idejom da izradimo svoje tradicijske košulje koje ćemo obući na školskim priredbama i različitim svečanostima nastavnica Vesna Dumančić prihvatila je izazov da osmisli i konstruira slavonsku košulju ili rubinu koja bi imala elemente starinske požeške rubine ili rubne.

Nakon kraćeg istraživanja konstruirala je i modelirala rubinu prema uzoru košulje iz Veličkog kraja. Prvu mušku rubinu iz ovoga Projekta izradila je u tekstilnoj radionici nastavnica Katica Ošust, a kroj sam dodatno proširila vodeći se idejom " što šira košulja, to bogatiji čovek".

Slika :Muška rubina -model 1.

Na fotografijama je naš prvi model rubine s *tkanicom* opasanom u struku .

Trobojna tkanica se proširila i udomaćila posredstvom „ Hrvatskog katoličkog orla“ , kao dio svečane oprave ali i kao znak nacionalne pripadnosti .

Model košulje obukao je vjeroučitelj Jozo Glibo , jer je ovaj Projekt njegova inicijativa i jako ga impresioniraju narodni običaji i nošnja naših predaka .

Na manifestaciji Obrtničke škole " Dani kruha" , 17.10.2023. rubinu je nosio naš učenik, na slici desno, drži zastavu .

Slika : Dani kruha -Obrtnička škola

Drugi model muške rubine ,konstruirala sam za veći opseg grudi i odgovara prema sustavu Hrvatskih normi veličini 54 do 56 . Na prsni dio rubine i na duljini rukava od ramenog šava do orukvice umetnuta je pamučna strojno rađena čipka koja vjerno dočarava ručno eklanu čipku. Ovaj model rubine odgovarat će muškarcima jače tjelesne građe .

Slika :Muška rubina -model 2.

Ispod orukavlja na sastavnom šavu s prednjim i stražnjim dijelom umetnut je kvadratni umetak koji daje pojačanje rubini u tom dijelu, a nalazimo ga na tradicionalnoj slavonskoj košulji .Ovaj model izradile su u tekstilnoj radionici nastavnice Ilka Radičević i Katica Ošust .

Betevara - Duga košulja za djecu predškolske dobi

Djevojčice su nosile betevaru sa okruglim izrezom na vratu, dok su dječaci nosili sa kragnom.

Na betevari u struku je povezana dječja pregačica izrađena od pamučnog materijala kvadratnog uzorka. Model betevare s pregačicom izložen je na šarenom tepihu - krpama koju je izradila moja pokojna teta.

Krpama su šareni prugasti tepisi, koji su tkani od ostataka tkanina i krpa pa otuda i naziv krpama.

Slika: Dječja betevara s pregačicom izložena na ručno tkanoj krpama, model dječje betevare s pregačicom izradila nastavnica Ilka Radičević.

U izložbeni prostor postavila sam tkanu prostirku s jedne strane, a s druge strane ručno kukičani milje s prigodnim božićnim ukrasima.

Izvešće za stranice Obrtničke škole sastavila Vesna Dumančić, voditeljica projekta